

Δικαιοσύνη στην Υπηρεσία του Πολίτη

του κ. Νικόλα Κανελλόπουλου,

Γενικού Γραμματέα Υπουργείου Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων

Η άμεση και δραστική αντιμετώπιση των χρόνιων προβλημάτων της ελληνικής Δικαιοσύνης κατείχε την πρώτη θέση στην ατζέντα του Υπουργείου Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων. Η πολιτική ηγεσία του Υπουργείου δεν αρκέστηκε σε μια απλή καθημερινή «διαχείριση» της κατάστασης, αλλά -αντιθέτως- ανέλαβε εκτεταμένες δράσεις προς την κατεύθυνση της οργάνωσης ενός σύγχρονου και αποτελεσματικού δικαιοδοτικού μηχανισμού. Η συντονισμένη δράση του Υπουργείου αναπτύχθηκε σε τρεις βασικούς άξονες:

Νόμος 4055/2012, επιτάχυνση της Δικαιοσύνης και εναλλακτικές μέθοδοι επίλυσης διαφορών

Με πρωτοβουλία του Υπουργείου και προς το σκοπό της αποσυμφόρησης και αύξησης της αποτελεσματικότητας των Δικαστηρίων συστάθηκαν ομάδες εργασίας, με τη συμμετοχή ανώτατων δικαστικών, ακαδημαϊκών και δικηγόρων, με σκοπό να αξιολογήσουν το ισχύον δικονομικό σύστημα και να επεξεργαστούν ευρείες αλλαγές σε όλο το φάσμα της ελληνικής Δικαιοσύνης (πολιτική, ποινική και διοικητική δίκη, οργανισμός Δικαστηρίων). Απότοκος αυτής της ενδεδειγμένης επιστημονικής διεργασίας και της εκτεταμένης δημόσιας διαβούλευσης που την ακολούθησε, ήταν ο πρόσφατος Ν. 4055/2012 «για τη Δίκαιη Δίκη και την εύλογη διάρκεια αυτής».

Το νέο νομοθετικό εργαλείο αποτελεί ουσιαστικά την πρώτη αντίδραση της Πολιτείας στο νοσηρό φαινόμενο της αρνησιδικίας των ελληνικών Δικαστηρίων, για την οποία η ευθύνη βαρύνει όλους τους εμπλεκόμενους στη Δικαιοσύνη φορείς. Όπως χαρακτηριστικά αναφέρεται, ο νέος Νόμος περιλαμβάνει τα «Ασφαλιστικά μέτρα» για την άμεση καταπολέμηση των καθυστερήσεων και δυσλειτουργιών του δικονομικού συστήματος.

Ήδη, οι πρώτες εμπειρίες από τη σταδιακή έναρξη εφαρμογής του νέου Νόμου είναι ιδιαίτερα θετικές. Με τη συνεργασία των δικαστών, έχουν ήδη αρχίσει να εφαρμόζονται οι διατάξεις για σύντομο προσδιορισμό των ενδίκων βοηθημάτων σε μια σειρά από διαδικασίες, όπως οι εργατικές υποθέσεις, οι οικογενειακές διαφορές, οι ανακοπές κατά αναγκαστικής εκτέλεσης, οι μισθωτικές διαφορές, το συναινετικό διαζύγιο το οποίο γίνεται ζήτημα μερικών μόλις ημερών, ενώ αλλάζει δραστικά η διαδικασία των προσωρινών διαταγών και των ασφαλιστικών μέτρων και ενισχύεται η θεσμική υπόσταση των Ειρηνοδικείων. Παράλληλα, υλοποιούνται με επιτυχία οι παρεμβάσεις στην ποινική προδικασία και στη διοικητική δικονομία, απαλύνοντας χρόνιες παθογένειες του συστήματος.

Εξάλλου, με τον Ν. 4055/2012 εισήχθη για πρώτη φορά στην Ελλάδα η δικαστική μεσολάβηση, ο οποίος μαζί με τον θεσμό της διαμεσολάβησης συνθέτει ένα ευρύ δίκτυο εναλλακτικών μορφών ταχείας και αποτελεσματικής επίλυσης διαφορών, στα πρότυπα των βέλτιστων πρακτικών που εφαρμόζονται σε άλλα Κράτη-Μέλη της Ε.Ε.

Ηλεκτρονική Δικαιοσύνη

Βασική μέριμνα του Υπουργείου Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων είναι η παροχή ενός σύγχρονου, αξιόπιστου και συνεχώς εξελισσόμενου συστήματος ταχείας και άρτιας απονομής της δικαιοσύνης. Η γενναία μετάβαση στην ψηφιακή εποχή και η εκτεταμένη αλλά μελετημένη αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών συνιστά την επόμενη σπουδαία πρόκληση. Η ηλεκτρονική Δικαιοσύνη (E-Justice), έννοια μέχρι πρότινος άγνωστη, καταλαμβάνει πλέον κομβική θέση στις προτεραιότητες του Υπουργείου, όχι μόνο μέσα από μία εκτεταμένη δέσμη μέτρων αλλά και από την υιοθέτηση για πρώτη φορά ενός ολοκληρωμένου σχεδίου δράσης (action plan) για την αξιοποίηση κάθε δυνατότητας της νέας τεχνολογίας με όραμα την προοπτική της ηλεκτρονικής δίκης -paperless procedure- [e-filing, e-tracking, teleconference, ηλεκτρονική επίδοση, ηλεκτρονικό πινάκιο και mobile εφαρμογές, κεντρικοποίηση υποδομών (justice cloud), συλλογή και επεξεργασία στατιστικών δεδομένων (Management Information System)].

Ήδη εδώ και ένα περίπου μήνα έχει εγκαινιασθεί στο Πρωτοδικείο Αθηνών σύστημα ηλεκτρονικής κατάθεσης δικογράφων, το οποίο λειτουργεί ως μοντέλο επέκτασης του θεσμού στην υπόλοιπη χώρα. Ταυτόχρονα, ύστερα από το πρόσφατο Π.Δ. 25/2012 αλλά και τον Ν. 4055/2012 δημιουργήθηκε το κατάλληλο θεσμικό πλαίσιο για την ηλεκτρονική κατάθεση και των μηνύσεων, προτάσεων και σχετικών εγγράφων.

Άλλωστε, με την πρόσφατη έγκριση σχετικού σχεδίου ΣΔΙΤ, εισήλθε στην τελική ευθεία το έργο της μαγνητοφώνησης και απομαγνητοφώνησης των πρακτικών του συνόλου των ελληνικών Δικαστηρίων, που θα αναβαθμίσει τη λειτουργία της Δικαιοσύνης, με δραστικό περιορισμό της γραφειοκρατίας.

Παράλληλα, προωθούνται σύγχρονοι θεσμοί εναλλακτικής επίλυσης των διαφορών εκτός των δικαστικών αιθουσών με την ενεργοποίηση του ευέλικτου μηχανισμού της διαμεσολάβησης, στα πρότυπα βέλτιστων πρακτικών εφαρμοζόμενων σε άλλα Κράτη-Μέλη της ΕΕ.

Νόμος 4022/2011 και καταπολέμηση κρατικής διαφθοράς

Το Υπουργείο σχεδίασε και έθεσε σε εφαρμογή μία νέα νομοθετική πλατφόρμα επιτάχυνσης της εκκαθάρισης των ποινικών υποθέσεων κακουργηματικού χαρακτήρα που έχουν «ιδιαίτερα μεγάλο κοινωνικό ενδιαφέρον» ή είναι «μείζονος δημοσίου συμφέροντος». Στόχος των νέων ρυθμίσεων είναι η κατά προτεραιότητα ολοκλήρωση των προανακριτικών ενεργειών και η εκδίκαση των υποθέσεων διαφθοράς κρατικών αξιωματούχων σε σύντομο χρόνο (διαδικασίες «εξπρές»). Πρόκειται για την πειστική

απάντηση της Πολιτείας στην απαίτηση για αξιοπιστία και αποτελεσματικότητα κατά την ποινική διερεύνηση και μεταχείριση μεγάλου αριθμού υποθέσεων οι οποίες κατέχουν νευραλγική θέση στη δημόσια συζήτηση περί Δικαιοσύνης και συνδιαμορφώνουν το κοινό περί δικαίου αίσθημα.

Τα πρώτα απτά παραδείγματα των δομικών αλλαγών στο χώρο της Δικαιοσύνης έχουν αρχίσει ήδη να φαίνονται, προσδιορίζοντας έτσι την επιτυχία της πολιτικής μας. Κοινή πεποίθηση όλων των παραγόντων της Δικαιοσύνης αλλά και της κοινωνίας είναι ότι κάτι αλλάζει στη Δικαιοσύνη, η οποία έχει εξοπλισθεί πλέον με νέους, καινοτόμους θεσμούς. Η εξέλιξη των σύγχρονης επικαιρότητας σηματοδοτεί την ενεργοποίηση της Δικαιοσύνης στην κατεύθυνση της πάταξης της ανομίας και της ενίσχυσης του Κράτους Δικαίου.

Η αποκατάσταση της εμπιστοσύνης του πολίτη στη Δικαιοσύνη αποτελεί ένα από τα πιο σημαντικά θεμέλια της Δημοκρατίας και θεμελιώδη στόχο της Αυτοδύναμης Ελλάδας.

N.K.